

Vereenvoudiging en modernisering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

Velden met een * zijn verplicht.

A. OVER U

---

*In welk land woont u?

- Oostenrijk
- België
- Bulgarije
- Kroatië
- Cyprus
- Tsjechië
- Denemarken
- Estland
- Finland
- Frankrijk
- Duitsland
- Griekenland
- Hongarije
- Ierland
- Italië
- Letland
- Litouwen
- Luxemburg
- Malta
- Nederland
- Polen
- Portugal
- Roemenië
- Slowakije
- Slovenië
- Spanje
- Zweden
- Verenigd Koninkrijk
- Ander

*Indien "ander", welk?

*U reageert:

- persoonlijk
- beroepshalve of namens een organisatie

*Voornaam

*Achternaam

*E-mailadres

*Bent u actief in de landbouw?

- Ja
 Nee

*Zo ja, in wat voor bedrijf?

- In een agrarisch familiebedrijf
 In een agrarisch bedrijf met een andere rechtsvorm
 Ander/weet niet

*Uw bijdrage

Let op: ongeacht de keuze die u hieronder aankruist, kan iedereen met betrekking tot uw antwoorden een verzoek om toegang tot documenten indienen op grond van Verordening (EG) nr.1049/2001.

- kan worden gepubliceerd met uw persoonsgegevens** (Ik ga akkoord met de publicatie van alle gegevens in mijn bijdrage, geheel of gedeeltelijk, inclusief mijn naam of de naam van mijn organisatie, en ik verklaar dat niets in mijn antwoord onwettig is of inbreuk maakt op de rechten van een derde partij op een wijze die publicatie in de weg staat.)
- kan worden gepubliceerd op voorwaarde dat u anoniem blijft** (Ik ga akkoord met de publicatie van alle gegevens in mijn bijdrage, geheel of gedeeltelijk, inclusief eventuele citaten of standpunten, mits dit anoniem gebeurt. Ik verklaar dat niets in mijn antwoord onwettig is of inbreuk maakt op de rechten van een derde partij op een wijze die publicatie in de weg staat.)

*Voornaam van de respondent:

*Achternaam van de respondent:

*Professioneel e-mailadres van de respondent

*Naam van de organisatie

*Postadres van de organisatie

*Soort organisatie

Kies de optie die uw situatie het best weergeeft.

- Particuliere onderneming
- Professioneel adviesbureau/advocatenkantoor/zelfstandig consultant
- Bedrijfs-, branche- of beroepsvereniging
- Niet-gouvernementele organisatie, platform of netwerk
- Onderzoeksinstituut of wetenschappelijke organisatie
- Kerk of religieuze gemeenschap
- Regionale of lokale autoriteit (publiek of gemengd)
- Nationale overheidsinstantie
- Internationale organisatie
- Andere

*Indien "andere", graag toelichten:

*Hoeveel personeelsleden telt uw bedrijf?

- Meer dan 250 (grote onderneming)
- Tussen 50 en 250 (middelgrote onderneming)
- Tussen 10 en 49 (kleine onderneming)
- Minder dan 10 (micro-onderneming)
- Zelfstandige (micro-onderneming)

*Sector

- Landbouw
- Bosbouw
- Plattelandsontwikkeling
- Agro-food
- Milieubescherming
- Vakbond
- Volksgezondheid
- Onderzoek / denktank
- Maatschappelijk middenveld
- Andere

*Indien "andere", welke?

Economie

*Is uw organisatie ingeschreven in het transparantieregister?

Indien niet, dan kunt u dat hier alsnog doen, ook al is inschrijving niet verplicht om aan deze raadpleging deel te nemen. Waarom een transparantieregister?

- Ja
- Nee
- Niet van toepassing

*Zo ja, wat is dan uw inschrijvingsnummer?

*Uw bijdrage

Let op: ongeacht de keuze die u hieronder aankruist, kan iedereen met betrekking tot uw antwoorden een verzoek om toegang tot documenten indienen op grond van Verordening (EG) nr.1049/2001.

- kan worden gepubliceerd met de gegevens van uw organisatie** (Ik ga akkoord met de publicatie van alle gegevens in mijn bijdrage, geheel of gedeeltelijk, inclusief de naam van mijn organisatie, en ik verklaar dat niets in mijn antwoord onwettig is of inbreuk maakt op de rechten van een derde partij op een wijze die publicatie in de weg staat.)
- kan worden gepubliceerd op voorwaarde dat uw organisatie anoniem blijft** (Ik ga akkoord met de publicatie van alle gegevens in mijn bijdrage, geheel of gedeeltelijk, inclusief eventuele citaten of standpunten, mits dit anoniem gebeurt. Ik verklaar dat niets in mijn antwoord onwettig is of inbreuk maakt op de rechten van een derde partij op een wijze die publicatie in de weg staat.)

B. LANDBOUW, PLATTELANDSGEBIEDEN EN HET GLB VANDAAG

Kies maximaal 3 of 5 antwoorden, zoals aangegeven.

1. Wat zijn de belangrijkste uitdagingen voor de landbouw en de plattlandsgebieden van de EU?

maximaal 3 kiezen

- Een redelijke levensstandaard voor landbouwers
- Aanpassing aan trends in vragen van de consument/samenleving
- Druk op het milieu en de natuurlijke hulpbronnen
- Klimaatverandering (matiging en aanpassing)
- Gebrek aan banen en groei in plattlandsgebieden
- Onevenwichtige territoriale ontwikkeling in de EU

2. Welke van de huidige GLB-beleidsinstrumenten zijn het meest geschikt om de hierboven beschreven uitdagingen het hoofd te bieden?

maximaal 5 kiezen

- Ontkoppelde betalingen aan landbouwers
- Gekoppelde steun
- Steun voor plattlandsontwikkelingsacties ten behoeve van milieu en klimaat in de landbouw en op het plattland
- Steun voor plattlandsontwikkelingsinvesteringen in fysiek en menselijk kapitaal in de landbouw en op het plattland
- Handelsmaatregelen
- Marktvangnetten (bijvoorbeeld marktinterventie)
- Risicobeheersregelingen
- Steun voor integratie in producentenorganisaties
- Regelgevende benaderingen (zoals normen en regels)

3. In welke mate pakt het huidige GLB deze uitdagingen met succes aan?

- In hoge mate
- In redelijke mate
- In beperkte mate
- Helemaal niet
- Weet het niet

4. Wat zijn volgens u de belangrijkste bijdragen van landbouwers in onze samenleving?

maximaal 3 kiezen

- Zorgen dat er voldoende voedsel beschikbaar is
- Gezonde, veilige en diverse producten leveren (voedselkwaliteit)
- Milieu (bodem, water, lucht, biodiversiteit) en landschappen beschermen
- Klimaatverandering aanpakken (zowel matiging als aanpassing)
- Bijdragen aan hernieuwbare energie
- Behoud van economische activiteit en werkgelegenheid in plattlandsgebieden
- Bijdragen aan de handelsprestaties van de EU
- Zorgen voor de gezondheid en het welzijn van landbouwhuisdieren

5. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen:

	Grotendeels mee eens	Gedeeltelijk mee eens	Gedeeltelijk niet mee eens	Grotendeels niet mee eens
Het landbouwincome n is nog altijd aanzienlijk lager dan het gemiddelde EU-inkomen.	☐	☐	☒	☐
EU-landbouwers worden met strengere vereisten geconfronteerd dan niet-EU-landbouwers.	☐	☐	☒	☐
Landbouwers krijgen een beperkt aandeel van de prijs die de consument betaalt.	☒	☐	☐	☐
Landbouwers moeten zware investeringen doen om hun bedrijf levensvatbaar te maken.	☐	☐	☒	☐

6. Wat zijn de belangrijkste milieu-uitdagingen voor de landbouw?

maximaal 3 kiezen

- Vermindering van bodemdegradatie
- Bescherming van biodiversiteit
- Instandhouding van genetische diversiteit (bijvoorbeeld traditionele/oude soorten en rassen)
- Vermindering van waterverontreiniging
- Rationalisering van het watergebruik
- Duurzamer gebruik van pesticiden en meststoffen
- Vermindering van de luchtverontreiniging
- Milieurisico's zoals branden, overstromingen enz.

7. In welke mate pakt het huidige GLB deze milieu-uitdagingen met succes aan?

- In hoge mate
- In redelijke mate
- In beperkte mate
- Helemaal niet
- Weet het niet

8. Wat zijn de belangrijkste obstakels om landbouwer te worden?

maximaal 5 kiezen

- Geringe rentabiliteit
- Gebrek aan beschikbare grond
- Hoge grondprijzen
- Voorschriften inzake ruimtelijke ordening
- Moeilijke toegang tot krediet
- Complexe verzekeringsstelsels
- Erfwetten
- Belastingen
- Administratieve voorschriften
- Toegang tot geactualiseerde kennis/technologie
- Imago van de sector

9. Wat zijn volgens u belangrijke stimuli voor innovatie in de landbouw, de bosbouw en de plattelandseconomie?

maximaal 5 kiezen

- toegang tot beroepsopleiding en relevante informatie
- Toegang tot adviesdiensten die oplossingen op maat van het landbouwbedrijf verschaffen
- Kennisverspreiding
- Financiële stimulansen / investeringsstimulansen / steun voor innovatieve projecten
- Nieuwe technologieën en landbouwproductiemiddelen
- Steun voor de aanpassing aan nieuwe maatschappelijke behoeften (d.i. voedingsadviezen)
- Steun voor de ontwikkeling van de circulaire economie
- Betere betrokkenheid van de producenten in de volledige waardeketens (tot bij de consument)
- Nieuwe partnerschappen tussen de verschillende actoren (d.i. tussen landbouwers, de civiele samenleving, onderzoekers enz.)
- Onderzoek en het verspreiden van kennis die op de behoeften van landbouwers is afgestemd

10. Het bedrijfsadviseringssysteem (BAS) werd in 2003 ingevoerd om landbouwers te helpen de EU-regels en goede landbouw- en milieucondities beter te begrijpen en na te leven. Hoe zou u de huidige situatie van het BAS in uw gebied beschrijven wat betreft:

	Bevredigend	Neutraal	Niet bevredigend	Weet het niet
Beschikbaarheid van advies	☒	☐	☐	☐
Toegang tot advies	☒	☐	☐	☐
Kwaliteit van de verleende dienst	☒	☐	☐	☐
Onafhankelijkheid van de adviseurs	☐	☒	☐	☐
Kennisoverdracht	☒	☐	☐	☐
Verspreiding van nieuwe kennis	☒	☐	☐	☐

11. In welke mate hebben de recente GLB-hervormingen voldoende rekening gehouden met "beleidscoherentie voor ontwikkeling"?

	In hoge mate	In redelijke mate	In beperkte mate	Helemaal niet	Weet het niet
Algehele samenhang met ontwikkelingsbeleid en humanitaire actie van de EU	☐	☒	☐	☐	☐
EU-uitvoer naar ontwikkelingslanden	☐	☒	☐	☐	☐
EU-invoer uit ontwikkelingslanden	☒	☐	☐	☐	☐
Impact op lokale landbouwproductie in ontwikkelingslanden, met inbegrip van verandering in landgebruik	☐	☒	☐	☐	☐
Beschikbaarheid en betaalbaarheid van landbouwproducten in ontwikkelingslanden	☐	☐	☒	☐	☐

12. Wat zijn de voornaamste problemen/obstakels die verhinderen dat de doelstellingen van het huidige beleid worden verwezenlijkt? Wat zijn de oorzaken van die problemen?

maximaal 1500 teken(s)

Zie toelichting op vraag 12 in bijlage (tekst hier afnemen)

13. Welke elementen van het huidige GLB zijn het meest belastend of ingewikkeld en waarom?

maximaal 1500 teken(s)

Zie toelichting op vraag 13 in bijlage (tekst hier afnemen)

C. DOELSTELLINGEN EN GOVERNANCE

---

14. In de werkzaamheden van de Europese Commissie staan tien prioriteiten voor 2014-2020 centraal, waarvan de meeste van belang zijn voor het GLB http://ec.europa.eu/priorities/index_nl

Duid de belangrijkste prioriteiten aan waarvoor het GLB meer zou moeten doen.

maximaal 3 kiezen

- Stimulering van investeringen, groei en werkgelegenheid
- Verbetering van de connectiviteit en de digitalisering van de plattelandseconomie
- Matiging van en aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering en het leveren van hernieuwbare energie
- Versterking van de eengemaakte markt van de EU
- Deelname aan de wereldhandel
- Hulp bij het aanpakken van migratiegerelateerde uitdagingen

15. Wat zouden de belangrijkste doelstellingen van het GLB moeten zijn?

maximaal 5 kiezen

- Landbouwers een redelijke levensstandaard bieden
- Onzekerheid op de markt aanpakken
- Concurrentievermogen en innovatie van de landbouw bevorderen
- De voorziening van voedsel veiligstellen tegen redelijke prijzen voor de consument
- De levering van gezonde en hoogwaardige producten stimuleren
- Bijdragen aan een hoog niveau van milieubescherming in heel de EU
- Matiging van en aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering
- Rurale gebieden tot ontwikkeling brengen met zorg voor het platteland
- Tot een gebalanceerde territoriale ontwikkeling komen

16. Vindt u dat er doelstellingen voor een gemoderniseerd GLB moeten worden toegevoegd? Zo ja, welke?

maximaal 1500 teken(s)

Zie toelichting op vraag 14-16 in bijlage (tekst hier aernemen)

17. Bent u het eens met de volgende stellingen: "Het heeft zin om een gemeenschappelijk landbouwbeleid te hebben omdat we behoefte hebben aan ..."

	Grotendeels mee eens	Gedeeltelijk mee eens	Gedeeltelijk niet mee eens	Grotendeels niet mee eens	Weet het niet
gemeenschappelijke regels, als onderdeel van de eengemaakte markt (marktordening, handels- en mededingingsregels, voedselveiligheidsnormen)	☒	☐	☐	☐	☐
gemeenschappelijke doelstellingen voor het aanpakken van grensoverschrijdende uitdagingen (voedselzekerheid, milieu, klimaatverandering, biodiversiteit enz.)	☒	☐	☐	☐	☐
een gemeenschappelijke begroting, want dat is efficiënter	☐	☐	☒	☐	☐

12

economische, sociale en territoriale samenhang en solidariteit tussen de lidstaten	☐	☒	☐	☐	☐
gemeenschappelijke standpunten op internationaal niveau zodat de EU sterker staat als mondiale speler.	☒	☐	☐	☐	☐
een gemeenschappelijk kader voor het delen van beste praktijken, onderzoeksresultaten, innovatieve ideeën, wederzijds leren	☒	☐	☐	☐	☐

13

18. Op welk niveau moeten de volgende GLB-doelstellingen volgens u in de eerste plaats worden nagestreefd?

	EU-niveau	Nationaal niveau	Regionaal /lokaal niveau	Weet het niet
Landbouwers een redelijke levensstandaard bieden	☐	☒	☐	☐
Onzekerheid op de markt aanpakken	☒	☐	☐	☐
Concurrentievermogen en innovatie van de landbouw bevorderen	☒	☐	☐	☐
De voorziening van voedsel veiligstellen tegen redelijke prijzen voor de consument	☐	☐	☒	☐
De levering van gezonde en hoogwaardige producten stimuleren	☒	☐	☐	☐
Bijdragen aan een hoog niveau van milieubescherming in heel de EU	☒	☐	☐	☐
Matiging van en aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering	☐	☒	☐	☐
Rurale gebieden tot ontwikkeling brengen met zorg voor het platteland	☐	☐	☒	☐
tot een evenwichtige territoriale ontwikkeling komen	☐	☐	☒	☐

D. LANDBOUW, PLATTELANDSGEBIEDEN EN HET GLB MORGEN

19. Bent u het eens met de volgende stellingen?

	Grotendeels mee eens	Gedeeltelijk mee eens	Gedeeltelijk niet mee eens	Grotendeels niet mee eens	Weet het niet
Landbouwers hebben rechtstreekse inkomenssteun nodig	☐	☐	☐	☒	☐
Ander beleid kan een grote invloed op het landbouwinkomen hebben (bijvoorbeeld erf-/belastingwetgeving, sociale en pensioenstelsels)	☐	☒	☐	☐	☐
Het landbouwbeleid moet voor meer voordelen op het gebied van milieu en klimaatverandering zorgen	☒	☐	☐	☐	☐

15

Er is steun nodig voor gerichte investeringen die herstructurering en innovatie bevorderen	☒	☐	☐	☐	☐
De positie van de landbouwers in de waardeketens moet worden verbeterd (en oneerlijke handelspraktijken moeten worden aangepakt)	☒	☐	☐	☐	☐

16

20. Denkt u dat de volgende acties in het kader van het GLB het concurrentievermogen van de landbouwers kunnen vergroten?

	Grotendeels mee eens	Gedeeltelijk mee eens	Gedeeltelijk niet mee eens	Grotendeels niet mee eens	Weet het niet
Ondersteunen van de ontwikkeling van termijnmarkten	☐	☒	☐	☐	☐
Vergroten van de transparantie op de landbouwmarkten	☒	☐	☐	☐	☐
Ondersteunen van de integratie van landbouwers in producentenorganisaties	☐	☒	☐	☐	☐
Ondersteunen van onderzoek en innovatie	☒	☐	☐	☐	☐
Vereenvoudigen van administratieve procedures	☒	☐	☐	☐	☐

21. Welke van de volgende criteria zijn het belangrijkste bij de verdeling van de rechtstreekse steun?

maximaal 5 kiezen

- Specifieke producten en/of sectoren
- Risicobeheersinstrumenten
- Compensatie voor landbouwactiviteiten in gebieden met natuurlijke beperkingen/gebieden met een hoge natuurwaarde
- Gebieden met een hoger landbouwpotentieel
- Praktijken met de grootste milieu-/klimaatvoordelen
- Koppeling met normen (bijvoorbeeld inzake voedselveiligheid, arbeid)
- Een gelijk steunniveau voor landbouwers binnen hetzelfde gebied
- Kleine producenten
- Beperking van de steun aan grote begunstigden (plafonnering)
- Jonge landbouwers

22. Welke acties kunnen de uitvoerprestaties van de EU verder verbeteren?

maximaal 3 kiezen

- Bevordering van de uitvoer
- Uitvoerkredieten
- Specifieke actie inzake geografische aanduidingen
- Verdere handelsliberalisering
- Wegnemen van niet-tarifaire belemmeringen
- Geen actie vereist

23. Met betrekking tot vragen van de consument en de ruimere samenleving: op welk vlak kan de koppeling tussen het GLB en normen worden verbeterd?

maximaal 3 kiezen

- Normen inzake voedselveiligheid
- Normen en richtsnoeren inzake menselijke voeding
- Normen inzake fairtradeproducten
- Normen inzake biologische producten
- Normen inzake milieu en klimaat
- Normen inzake het gebruik van antimicrobiële middelen/pesticiden
- Normen inzake dier- en plantgezondheid
- Normen inzake dierenwelzijn
- Normen inzake arbeid

24. Als het gaat om het voldoen aan hogere productienormen, bent u het dan met de volgende stellingen eens?

	Grotendeels mee eens	Gedeeltelijk mee eens	Gedeeltelijk niet mee eens	Grotendeels niet mee eens	Weet het niet
Door financiële stimulansen kunnen op vrijwillige basis betere resultaten worden bereikt, zonder de verplichte niveaus te verhogen	☐	☐	☒	☐	☐
Als de verplichte niveaus worden verhoogd, hebben landbouwers steun nodig	☐	☐	☐	☒	☐
Landbouwers moeten strengere voorschriften naleven zonder specifieke financiële steun	☒	☐	☐	☐	☐
Er moeten bewustmakingscampagnes worden gevoerd ter verhoging van de bereidheid van de consument om meer te betalen voor de naleving van strengere normen door landbouwers	☒	☐	☐	☐	☐

25. Voor welke milieubeschermingsdoelstellingen moet het GLB meer doen?

maximaal 3 kiezen

- Preventie en vermindering van waterverontreiniging (pesticiden, meststoffen)
- Duurzaam gebruik van water
- Preventie van milieurisico's zoals overstromingen
- Preventie van biodiversiteitsverlies
- Preventie en vermindering van bodemerrosie
- Vermijden van bodemverziltting, bodemverdichting en woestijnvorming
- Bijdrage aan de luchtkwaliteitsplannen

26. Wat zijn de belangrijkste doelstellingen voor het GLB met het oog op een betere aanpak van klimaatverandering?

maximaal 3 kiezen

- Vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in de landbouwsector
- Bevordering van koolstofbehoud en -vastlegging in de landbouw- en de bosbouwsector
- Verbetering van de aanpassing aan klimaatverandering en het versterken van de weerbaarheid van landbouwproductiesystemen
- Bevordering van bebossing en duurzaam bosbeheer
- Voorziening van duurzame hernieuwbare energiebronnen
- Bevordering van onderzoek om klimaatveranderinggebonden plant- en dierziekten aan te pakken.
- Bevordering van de diversificatie van landbouwsystemen

27. In welk van de volgende gebieden zou volgens u de bijdrage van het GLB aan duurzaam bosbeheer moeten worden versterkt?

maximaal 3 kiezen

- Voorkoming van bosbranden en bosherstel
- Mobilisering van door bossen geproduceerde biomassa voor de productie van materiaal en energie
- Verhoging van de veerkracht en bescherming van bosecosystemen
- Bebossing/herbebossing
- Preventie van natuurrampen en rampzalige gebeurtenissen in bossen zoals plagen of stormen
- Boslandbouwsystemen

28. Op welk gebied moet de bijdrage van het GLB aan plattlandsgebieden worden verbeterd?

maximaal 5 kiezen

- Bevorderen van innovatie via kennisoverdracht, advies en beroepsopleiding
- Zorgen voor plaatselijke knowhow en lokale producten in lijn met de diversiteit van de EU en de basis leggen voor EU-kwaliteitsproducten
- In lokale behoeften voorzien door het aanbieden van lokale infrastructuur/diensten (bijvoorbeeld gezondheidszorg, kinderverzorging, vervoer)
- Bevorderen van de economische levensvatbaarheid van de landbouw in heel de EU, door concentratie van productie en mensen in bepaalde gebieden te voorkomen
- Verbeteren van de wisselwerking tussen de lokale productie en de lokale markten
- Verbeteren van levenskwaliteit en de sociale inclusie op het platteland
- Versterken van governance en lokale ontwikkeling door bottom-upinitiatieven zoals Leader
- Bevorderen van plattelandstoerisme en -recreatie door de verstrekking van landschapsvoordelen, cultuurwaarden en traditionele plaatselijke levensmiddelen
- Scheppen en behouden van banen in plattlandsgebieden, waaronder in de primaire landbouwproductie
- Aanbieden van connectiviteit en digitale oplossingen
- Bijdragen aan maatschappelijk en cultureel kapitaal waardoor plattlandsgebieden vitale woongebieden kunnen blijven, en aan de totstandbrenging van tot wederzijds voordeel strekkende koppelingen tussen de stad en het platteland
- Ondersteunen van kleine en middelgrote bedrijven om banen te scheppen in plattlandsgebieden

29. Hoe kan het GLB jonge landbouwers of andere jonge ondernemers op het platteland beter van dienst zijn?

maximaal 3 kiezen

- Startende bedrijven ondersteunen
- Jonge landbouwers tijdelijk aanvullende betalingen verstrekken
- De toegang tot financiële instrumenten verbeteren
- Meer steun voor investeringen bieden
- Kennisoverdracht, advies en beroepsopleiding ondersteunen
- Stimulansen bieden voor samenwerking tussen generaties
- Stimulansen bieden voor de overdracht van landbouwbedrijven
- Nieuwe vormen van samenwerking ondersteunen

30. Wat is de beste manier om innovatie te stimuleren?

maximaal 3 kiezen

- De betrokkenheid van landbouwers bij innovatieve projecten ondersteunen
- De kenniskloof tussen landbouwers dichten
- Kennisuitwisseling door betere toegang tot adviesdiensten, netwerking tussen landbouwers en demonstratielandbouwbedrijven ondersteunen
- De technische bekwaamheid en onpartijdigheid van adviesdiensten verbeteren
- IT-infrastructuur voor kennisuitwisseling ontwikkelen
- Betere toegang tot financiering/investeringen bieden

E. SAMENVATTING: MODERNISERING EN VEREENVOUDIGING

---

31. Denkt u dat het GLB eenvoudiger kan indien:

	Grotendeels mee eens	Gedeeltelijk mee eens	Gedeeltelijk niet mee eens	Grotendeels niet mee eens	Weet het niet
overlap tussen plattelandsontwikkelings- en andere GLB- maatregelen zouden worden verminderd	☒	☐	☐	☐	☐
databanken en technologieën (teledetectie, smartphones) beter worden gebruikt om het aantal inspecties op landbouwbedrijven terug te dringen	☒	☐	☐	☐	☐
breder gebruik zou worden gemaakt van e- overheidsdiensten	☒	☐	☐	☐	☐
op grotere schaal met forfaitaire bedragen zou worden gewerkt	☒	☐	☐	☐	☐
landbouwers meer keuze zou worden gelaten op het gebied van milieumaatregelen	☐	☐	☒	☐	☐

32. Hebt u concrete ideeën om het GLB te vereenvoudigen en de administratieve lasten voor landbouwers, begunstigen (of overheidsinstanties) te verlichten? Welke? Gelieve de redenen voor uw suggesties toe te lichten.

maximaal 1500 teken(s)

Zie toelichting op vraag 31-32 in bijlage (tekst hier overnemen)

33. Hebt u nog andere ideeën om het GLB te moderniseren?

maximaal 1500 teken(s)

Zie toelichting op vraag 33 in bijlage (tekst hier overnemen)

34. Hier kunt u een beknopt document (maximaal 5 blz.), zoals een standpuntnota, uploaden. Het bestand mag niet groter zijn dan 1 MB.

Let op: uw geüpload document verschijnt samen met uw antwoorden op de vragenlijst, de kern van deze raadpleging. Een dergelijk document is facultatief en dient als achtergrondinformatie om uw standpunt beter te begrijpen.

De Nederlandse inbreng op de consultatie van het Gemeenschappelijk Europees Landbouwbeleid

Met de hervormingen van 2013 heeft de Europese Unie belangrijke stappen gezet in het aanpassen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) aan de nieuwe uitdagingen. Met de introductie van de vergroening is duurzaamheid een belangrijk thema geworden in het GLB dat om een vervolg vraagt.

De komende hervormingsronde van het GLB kan niet los worden gezien van de Brexit en het nieuwe Meerjarig Financieel Kader, waardoor druk zal komen te staan op het beschikbare GLB budget. Dit vraagt om modernisering en het maken van fundamentele keuzes, zodat ook in deze veranderde context het landbouwbeleid een antwoord biedt op de actuele maatschappelijke vraagstukken, zoals de Sustainable Development Goals.

Om het GLB beter aan te laten sluiten op deze vraagstukken, zijn de volgende punten van belang:

Concurrentiekracht

- Handhaving van het GLB-veiligheidsnet op een laag prijsniveau en geen herintroductie van handelsversturende steun;
- Uitvoering van een deel van de aanbevelingen rapport van de Agricultural Markets Task Force (AMTF), ter versterking van de positie van de landbouwer;
- Aanjagen van private initiatieven om risicobeheersing te ontwikkelen (waaronder weersverzekeringen) en de deelname hieraan te vergroten;
- Versterking van de concurrentiekracht door innovatie;
- Veiligstellen van de verworvenheden van de interne markt, waarbij de Europese Commissie moet toezien op een gelijk speelveld, onder meer door concurrentieverstorende staatssteun tegen te gaan;
- Omdat bedrijfsopvolging van cruciaal belang is voor een toekomstbestendige sector, is het van belang dat voor opvolgers de toegang tot private financiering wordt verbeterd.

Verduurzaming

- Vervanging van de inkomenssteun aan landbouwers, nu in de vorm van basisbetalingen per hectare, door prestatiegebonden betalingen. Landbouwers zouden moeten kunnen verdienen aan hun bijdrage aan de Sustainable Development Goals (klimaatdoelen, water, bodem, biodiversiteitsbehoud en beheer van cultuurlandschap);
- Een groter deel van het GLB gericht inzetten op innovatie ten behoeve van verduurzaming;
- De effectiviteit van de huidige vergroeningsbetalingen verbeteren, onder meer door verbreding en versterking van de collectieve aanpak.

Voedsel

- Herdefiniëring van de doelen van het GLB, zodanig dat het GLB zich kan ontwikkelen tot een integraal landbouw- en voedselbeleid dat de hele keten betreft, en zich richt op het produceren van veilig, gezond en duurzaam voedsel, zoals ook wordt aanbevolen door de AMTF.

Vereenvoudiging

- Er moet zorgvuldig worden gekeken naar subsidiariteit onder het adagium "nationaal wat kan en Europees waar het moet". Meer ruimte in het GLB voor subsidiariteit, waarbij het plattelandsbeleid is gericht op het landbouwbedrijf, waarbij de te belonen maatschappelijke prestaties aansluiten op de kansen en behoeften in de regio;
- Lidstaten moeten binnen de vastgestelde kaders en doelen meer bevoegdheden krijgen in de uitvoering. De lastendruk moet minder worden en de controlesystematiek moet worden vereenvoudigd (op risico gebaseerd toezicht, toezicht op toezicht, smart data).

Gezien de Nederlandse doelstellingen, wil Nederland op de volgende pagina's toelichten hoe Nederland de questionnaire heeft gelezen en heeft beantwoord.

Toelichting op consultatie

Het Ministerie van Economische Zaken verzorgt namens de rijksoverheid de beantwoording van de consultatie. Wanneer de Nederlandse vertaling van de consultatievragen afwijkt van de Engelse tekst, dan wordt de Engelse tekst gevolgd. Omdat sommige vragen op verschillende manieren te interpreteren zijn, is in deze toelichting aangegeven hoe de vragen zijn geïnterpreteerd en waarom Nederland tot bepaalde keuzes is gekomen. Deze beantwoording is afgestemd met andere overheden, belanghebbenden, sectorvertegenwoordiging en NGO's.

Doelstellingen huidig GLB (Vragen 1-4)

Nederland is van mening dat landbouwers marktgeoriënteerd moeten opereren en zij het aanbod moeten afstemmen op de vraag naar gezond en duurzaam geproduceerd voedsel. De omslag naar een duurzame en klimaatvriendelijke landbouw is onmogelijk te realiseren zonder daarin de consument te betrekken. Zeker bij versterking van de marktorientatie is het uiteindelijk de vraag van de consument die bepaalt voor welke producten er een markt is. Het GLB kan een rol vervullen in het stimuleren van de consument in het maken van gezonde en duurzame keuzes.

Bij marktwerking hoort ook risicomanagement, het stimuleren van producentenorganisaties en in beperkte mate de aanwezigheid van vangnetten. Standaarden en regels zijn nodig om het gelijke speelveld dat een interne markt dient te zijn, te versterken.

Milieu en Klimaat (Vragen 6-7 en 25-27)

De EU staat voor de uitdaging te voldoen aan de Sustainable Development Goals van de VN en de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs te implementeren. De landbouw kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Daarom is een omslag nodig naar ondersteuning van maatschappelijke diensten op het vlak van instandhouding biodiversiteit, bodemkwaliteit, waterbeheer, vermindering van uitstoot broeikasgassen en fijnstof, CO₂-vastlegging, aanpassen aan klimaatverandering, beheer van cultuurlandschap, etc. De markt belooft de landbouw daar in veel gevallen onvoldoende voor. Hier ligt dan ook een taak voor de overheid. Momenteel is slechts 30% van het budget voor directe betalingen bestemd voor dergelijke gerichte betalingen.

Nederland vindt dat 100% van de betalingen prestatiegericht moet worden. De gerichte beloningen concentreren zich nu op bevordering van de biodiversiteit. De uitdaging voor de komende tijd is om te bezien op welke wijze daar de Sustainable Development Goals aan toegevoegd kunnen worden.

Omdat Nederland in het Plattelandsontwikkelingsplan bosbouw niet heeft geactiveerd, heeft Nederland vraag 27 leeggelaten.

Inkomen en opvolging (Vragen 5, 8 en 29)

In Nederland is de landbouw een kapitaalintensieve sector met hoge grondprijzen. Door fluctuerende prijzen en lage rentabiliteit is het voor opvolgers lastig om overnames te financieren. Omdat bedrijfsopvolging van cruciaal belang is voor een toekomstbestendige sector, is het van belang dat voor opvolgers de toegang tot private financiering wordt verbeterd.

Innovatie en kennisoverdracht (Vragen 9, 10 en 30)

Innovatie is de belangrijkste driver van de modernisering van de landbouw. Innovatie is belangrijk om de maatschappelijke doelen rond duurzaamheid, dierenwelzijn, voedselzekerheid etc. te kunnen halen en de concurrentiekracht te versterken. Voedsel produceren met minder water, energie, gewasbeschermingsmiddelen, etc. is alleen mogelijk door de toepassing van innovatie, zowel op het gebied van technologie als marktinnovaties en sociale innovaties. De EU zou naast de inzet van onderzoeksprogramma's als Horizon 2020 ook het GLB kunnen inzetten om de innovatie in de landbouw te bevorderen. Een belangrijke stap hierin is het stimuleren dat voorlopers investeren in innovaties. Voorlopers lopen immers meer risico vanwege grotere kansen op 'kinderziektes' en omdat consumenten niet altijd voor verdergaande verduurzaming willen betalen. Om de risico's bij de gewenste duurzame innovatieve investeringen af te vangen zijn garantstellingen voor de marktintroductie nodig. Mogelijk biedt een sterkere synergie tussen landbouwbeleid en onderzoek- en innovatiebeleid na 2020 zicht op een beter resultaat. Het huidige EIP-landbouw geeft hiervoor al een goede aanzet. Idealiter beslaan onderzoek en innovatie instrumenten de hele cyclus van eerste ideeën, onderzoek, pilots, eerste investeringen en uitrol.

Voor een goede afstemming van deze instrumenten is betere synergie tussen de diverse Europese fondsen nodig.

Relatie GLB met ontwikkelingslanden (Vraag 11)

De EU heeft een verantwoordelijkheid voor ontwikkelingslanden. Dit betekent dat steun aan eigen landbouwers geen belemmeringen mag creëren voor de ontwikkeling van de landbouw in ontwikkelingslanden. Voor Nederland is dat een belangrijke randvoorwaarde. Belangrijk in dit verband zijn de uitkomsten van de 10e Ministeriële Conferentie van de Wereldhandelsorganisatie, die in december 2015 plaatsvond in Nairobi. Hier zijn onder andere afspraken gemaakt over het afschaffen van exportsubsidies voor landbouwproducten met ingang van 1 januari 2016 en het beperken van andere vormen van handelsverstoringende exportsteun in de landbouw. Nederland zou deze ontwikkeling graag voortzetten. Daarnaast is het EU-beleid om, onder het "Everything but Arms"-initiatief, producten uit de Minst Ontwikkelde Landen zonder importheffing op de EU markt toe te laten. Dit stimuleert de economische ontwikkeling van deze landen.

Belangrijkste problemen en obstakels (Vraag 12)

Inkomenssteun is belangrijk geweest voor landbouwers. Schaduwzijde ervan is dat landbouwbedrijven voor hun voortbestaan te afhankelijk zijn geworden van subsidies. Onder het toekomstig GLB zal bevordering van de concurrentiekracht van de landbouw en vermindering van de afhankelijkheid van subsidies een speerpunt moeten zijn.

Naast de afhankelijkheid van inkomenssubsidies schiet het GLB ook tekort bij bevordering van verduurzaming. Van de landbouwsector wordt toenemend verwacht dat hij maatschappelijke prestaties levert voor instandhouding van biodiversiteit, bodembescherming, waterbeheer, vermindering van uitstoot broeikasgassen etc. De markt belooft de landbouw daar veelal onvoldoende voor. Door dit marktfalen ligt hier een taak voor de overheid. Momenteel is 30% van het budget voor directe betalingen bestemd voor gerichte betalingen. Nederland vindt dat 100% van de betalingen prestatiegericht moet worden.

Het GLB is nu gefocust op primaire producenten. Om de consument aan te zetten tot veranderingen in eetgewoonten is het gewenst om kennis over en consumptie van gezond en duurzaam geproduceerd voedsel te bevorderen.

Landbouwers zijn tot nu toe onvoldoende in staat om de risico's die samenhangen met landbouwproductie en de agrarische markt goed te managen. De kennis van landbouwers over risicomanagement zal moeten worden vergroot en het aanbod van en deelname aan met name private verzekeringen, futures, maar ook markttransparantie zal moeten worden vergroot.

Welke lasten worden ervaren? (Vraag 13)

Instrumenten en doelen komen op verschillende plaatsen in het GLB terug, zoals vergroening in pijler 1 en agromilieumaatregelen in pijler 2. Voorkomen moet worden dat er dubbele betalingen plaatsvinden en dat controles op dubbele betalingen moeten worden uitgevoerd. Andere voorbeelden zijn investeringen en verzekeringen, die worden gefinancierd onder pijler 2 en bij operationele programma's onder markt- en prijsbeleid in pijler 1. Door overlap weg te nemen kunnen controles op dubbele betalingen vermeden worden. De verantwoording van kosten in het plattelandsontwikkelingsplan kan sterk worden vereenvoudigd door meer forfaitaire bedragen toe te staan en het erkennen van accountantscontroles als verantwoording van de kosten. Lidstaten zouden binnen vastgestelde kaders en doelen grotere ruimte moeten krijgen in de uitvoering. De lastendruk moet minder worden en de controlesystematiek vereenvoudigd (toezicht op toezicht, smart technology en data). Daarbij zou een risicogebaseerd controlesysteem de lasten verlichten. Nu wordt bij een subsidie van 5.000 euro eenzelfde controle verwacht als bij 200.000 euro. Bij de directe betalingen moeten eerst betaalrechten worden vastgesteld, voordat landbouwers directe betalingen krijgen. Wanneer in een land het bedrag per hectare gelijk is, zou ook jaarlijks naar het daadwerkelijk in gebruik zijnde land gekeken kunnen worden, waarmee wordt voorkomen dat twee registers bijgehouden moeten worden. Ook neemt hiermee de kans op fouten af.

Prioriteiten voor toekomstig GLB (Vragen 14-16)

De landbouw is nauw verweven met belangrijke maatschappelijke vraagstukken en kan daarin een cruciale rol vervullen. In het GLB zijn diverse maatregelen ingebouwd (zoals cross compliance en vergroening) om landbouwers te stimuleren in hun bedrijfsvoering met deze verwevenheid rekening te houden. Deze stimulansen zijn echter vooral gericht op het voldoen aan wettelijke

normen. In de subsidiemaatregelen (zoals vergroening), is er nog onvoldoende aandacht voor belangrijke uitdagingen, bijvoorbeeld op het vlak van klimaatmaatregelen, waterbeheer, bodembescherming, milieumaatregelen, cultuurlandschapsbeheer en stimulering van de consumptie van gezond en duurzaam geproduceerd voedsel.

"Het heeft zin om een gemeenschappelijk landbouwbeleid te hebben omdat we behoefte hebben aan ..." (Vraag 17)

Het is met name van belang om een GLB te hebben voor één interne markt en grensoverschrijdende zaken zoals milieu en klimaat. Een robuuste marktgeoriënteerde concurrentiekrachtige sector kan ook zonder dergelijke subsidies borg staan voor voldoende inkomen voor landbouwers. Daarbij is het van wezenlijk belang de verworvenheden van de interne markt optimaal te benutten. Dit maakt het mogelijk om voedsel daar te produceren waar de omstandigheden het meest gunstig zijn. Een gezamenlijke innovatiestrategie zorgt ervoor dat de Europese agrarische sector kan verduurzamen en concurrerend kan blijven.

Op welk niveau moeten de volgende GLB-doelstellingen volgens u in de eerste plaats worden nagestreefd? (Vraag 18)

Deze vraag is door de Nederlandse overheid zo geïnterpreteerd dat in de antwoorden wordt aangeduid op welk niveau beleid gemaakt moet worden om problemen op te lossen. Dat betekent overigens niet dat dit ook het niveau is waarop de financiering geregeld dient te worden: ook beleid waarop Europese regelgeving van toepassing is, kan nationaal gefinancierd worden. Zo dienen onderwerpen die betrekking hebben op de interne markt en grensoverschrijdende aangelegenheden op EU-niveau behartigd te worden, maar kunnen de leefbaarheid van het platteland en het voorzien in redelijke inkomens van landbouwers voor zover dat niet uit de markt kan komen beter op regionaal of landelijk niveau belegd worden. De verschillen binnen de EU zijn daarvoor te groot.

Ombuiging naar gerichte betalingen (Vraag 19 – 21)

Nederland wil een ombuiging van directe betalingen naar gerichte betaling voor maatregelen gericht op innovatie, milieu (inclusief natuurlijke beperkingen) en klimaat. Marktwerving en een sterkere positie in de keten zijn belangrijk voor het landbouwinkomen. Kennis van risico-instrumenten en futures is belangrijk, maar futuremarkten zelf zijn private initiatieven. Sociaal en fiscaal beleid heeft net als bij ieder ander bedrijf ook invloed op het inkomen. Het is moeilijk te verantwoorden dat individuele ontvangers grote steunbedragen ontvangen.

EU-export (Vraag 22)

De EU als blok is de grootste agrarische exporteur in de wereld. Nederland als land is de één na grootste exporteur in de wereld. Nederland hecht belang aan het behouden van deze positie en is daarom een voorstander van verdere handelsliberalisatie en het tegengaan van non-tarifaire barrières.

GLB en standaarden (Vraag 23-24)

Nederland heeft vraag 23 geïnterpreteerd als waar de verbinding van het GLB met standaarden verder verbeterd kan worden. Deze verbetering is alleen bij de landbouwproductie mogelijk, omdat het GLB daar invloed op heeft. Daarom laat Nederland de standaarden voor arbeidsomstandigheden en voedselveiligheid buiten beschouwing. Nederland vindt het van groot belang dat er een gelijk speelveld is. Nederland zou graag zien dat er met vrijwillige standaarden zou kunnen worden gewerkt, waarvoor consumenten extra betalen. Maar tot nu toe is de consument eigenlijk alleen bij biologische productie en dierenwelzijn bereid om extra te betalen voor vrijwillige hogere standaarden.

Plattelandsgebieden (Vraag 28)

Nederland is volgens de OECD een semi-urbane omgeving, waardoor Nederland zich niet herkent in de keuzemogelijkheden. Deze vraag is dan ook opengelaten.

Vereenvoudiging (Vraag 31-32)

Nederland hanteert voor vereenvoudiging twee randvoorwaarden: zij mogen de realisering van de doelstellingen van het nieuwe GLB niet bemoeilijken en de bescherming van de financiële belangen

van de EU en rechtmatigheid van betalingen niet in gevaar brengen. Lidstaten zouden binnen vastgestelde kaders en doelen meer ruimte moeten krijgen in de uitvoering. De lastendruk moet omlaag en de controlesystematiek vereenvoudigd (toezicht op toezicht, smart technology en data). De kostenverantwoording in het plattelandsontwikkelingsplan moet eenvoudiger door meer forfaitaire bedragen toe te passen en accountantscontroles te erkennen als kostenverantwoording. Nederland wil de eisen hiervoor in lijn brengen met het nationaal subsidiekader: volsta bij subsidies onder € 25.000 met steekproefsgewijze controles achteraf. Geen bankgarantie bij kleine subsidieaanvragen. Bij directe betalingen moeten betaalrechten worden vastgesteld voordat landbouwers directe betalingen ontvangen. Wanneer binnen een land het bedrag per hectare gelijk is zou ook jaarlijks naar het daadwerkelijk in gebruik zijnde land worden gekeken, daarmee wordt voorkomen dat twee registers bijgehouden moeten worden. Nederland vraagt om verduidelijking van de regelgeving en om richtsnoeren, onder andere rond de operationele programma's groenten en fruit. Verder vraagt Nederland om duidelijkheid rond mededinging en crisiskartels. Grotere subsidiariteit is nodig, onder het adagium "nationaal wat kan en Europees waar het moet".

Ideeën voor een moderner GLB (Vraag 33)

Het meeste GLB-budget gaat naar directe betalingen waar geen verplichtingen tegenover staan. Dit geld kan effectiever worden ingezet door de directe betalingen om te vormen naar doelgerichte betalingen voor milieu- en natuurbeheer, aanpassing aan klimaatuitdagingen, risicomanagement en innovatie voor verduurzaming. Voor bijdragen aan milieu- en natuurbeheer kunnen landbouwers nu enkel vergoeding krijgen op basis van gemaakte kosten en gedeelde inkomsten, waardoor het animo daarvoor beperkt is. Wanneer die kosten als baten voor de maatschappij worden gezien, zogenaamde groene diensten, ontstaat een nieuw verdienmodel waar landbouwers en maatschappij baat bij hebben. Nederland onderschrijft de meeste conclusies van de AMTF. Landbouwers zijn nog onvoldoende in staat om risico's samenhangend met de landbouwproductie en agrarische markt te managen. De kennis van landbouwers van risicomanagement moet worden vergroot alsook het aanbod van risicomanagementtools, zoals verzekeringen, futures en markttransparantie. Nederland onderschrijft de aanbeveling dat de Europese Commissie de mogelijkheden van samenwerking verduidelijkt, nadrukkelijk ook op het gebied van duurzaamheid. Ten slotte pleit Nederland voor verbreding van het GLB naar een integraal landbouw- en voedselbeleid, dat consumenten stimuleert en faciliteert om gezond en duurzaam voedsel te kopen en zo een markt voor duurzaam geproduceerd voedsel creëert.